

ЦРЛ сусідніх райцентрів, а також центральні частини району де накладаються радіуси обслуговування ЦРЛ та підрозділів ШМД.

Висновки. Мережа медичних закладів у Сумській області закладалася ще за часів Радянського Союзу та враховувала тодішню чисельність населення. Однак, нинішня демографічна ситуація, міграційні процеси та динаміка людності призвели до суттєвих диспропорцій у наданні медичних послуг міським та сільським жителям. Нерівномірне забезпечення медичними установами міст та сільської місцевості веде до загострення соціальних проблем сільських мешканців.

Важливу роль у наданні медичних послуг населенню Шосткинського району відіграє ЦРЛ, проте значна кількість снп знаходяться поза межами 20-ти кілометрової зони обслуговування цього закладу, а деякі снп навіть не входять до зон обслуговування ШМД, що спричиняє труднощі при транспортуванні хворих. Ситуація ускладнюється станом шляхів сполучення в районі.

У сучасних умовах постала необхідність реформування медичної системи в районі, проте для потрібно враховувати особливості демографічної ситуації, поселенську мережу, доступність населення до первинної медичної допомоги, організувати виїзне медичне обслуговування у ті населені пункти, де вже зараз відсутні медичні заклади, тощо.

Література

1. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2013 рік : Суми : Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2014. – 285с.
2. Запотоцька І.В. Територіальна організація соціальної сфери Черкаської області та основні напрямки її вдосконалення / Дис. ... канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Ірина Василівна Запотоцька. – К., 2007. – 235 с.
3. Корнус О.Г. Територіально-нозологічна структура захворюваності населення Сумської області : монографія / О. Г. Корнус, А. О. Корнус, В. Д. Шишук. – Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – 172 с.
4. Медичні установи Шосткинського району [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://micto.ua/med/inst/centr-pervynnoji-medyko-sanitarnoji-dopomogy-37078161>.
5. Статистичний щорічник Сумської області за 2014 рік / За ред. Л. І. Олехнович. – Суми : Сумське обласне управління статистики, 2015. – 543 с.

Summary

O.S. Filonenko, O.H. Kornus. **The Territorial Structure of Health Care System of Shostka District and Territorial Accessibility of Medical Services.**

The article reviews the current network of medical institutions in the Romny district. To establish the territorial availability of medical services for population of district was calculated the localization index, the index of the territorial concentration, and the average radius of service of medical institutions. Separately was analyzed the territorial accessibility of medical services provided by Central district hospitals.

Keywords: *spatial accessibility, health institutions, Shostka district.*

УДК 911.3(477.52)

О.Г. Корнус, О.О. Литвиненко

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто суспільно-географічні особливості територіальної організації торговельного обслуговування населення Сумської області. Розраховано коефіцієнт соціаль-

ної щільності закладів торгівлі та індекс локалізації торговельних закладів. Виділено групи районів за рівнем розвитку торговельного обслуговування. Охарактеризовано пріоритетні напрями розвитку сфери торгівлі.

Ключові слова: торгівля, територіальна організація, Сумська область, коефіцієнт соціальної щільності, індекс локалізації.

Постановка проблеми. Одним із головних напрямів економіки України, спрямованого на підвищення життєвого рівня населення є забезпечення функціонування та розвитку сфери послуг, у тому числі і торговельного обслуговування населення. Проблеми розвитку територіальної організації сфери обслуговування сьогодні набувають важливого значення, оскільки рівень розвитку сфери обслуговування є одним з показників якості життя населення. Торговельне обслуговування відіграє важливу роль в життєдіяльності населення і є однією з найпоширеніших форм підприємницької діяльності. За часи незалежності України відбулися кардинальні трансформації в сфері торговельного обслуговування, з'явилися нові форми торгівлі, види торговельних закладів, змінився їх статус в економіці, зростає частка зайнятого населення у сфері торгівлі.

Незважаючи на поступовий розвиток сфери торгівлі, існують певні територіальні диспропорції у рівні розвитку торговельного обслуговування та проблеми доступності населення до торговельних закладів. Тому дослідження територіальної організації торговельного обслуговування в умовах сьогодення є актуальним та важливим питанням, яке повинно бути спрямоване на розробку шляхів розвитку сфери торгівлі, особливо у сільській місцевості та впровадження сучасних систем торговельного обслуговування.

Аналіз наукових публікацій свідчить про значний інтерес науковців до даної проблематики. Є багато напрацювань у цій галузі як з боку економістів (Я. Антонюк, В. Борщевський, П. Балабан, Н. Міценко, Х. Притула та ін.), так і географів, які досліджували питання територіальної організації сфери торгівлі (М. Білецький, А. Голіков, М. Мальська, Д. Нікольський, К. Немець, І. Осіпчук, О. Топчієв, О. Шаблій, В. Юрківський, С. Юрченко та ін.). Однак, досліджень, які стосувалися б безпосередньо територіальної організації торговельного обслуговування населення Сумської області дуже мало, зокрема торговельну підсистему як складову сфери обслуговування населення було розглянуто у наукових працях О. Корнус [1] та Г. Леонтєвої.

Метою статті є охарактеризувати суспільно-географічні особливості територіальної організації торговельного обслуговування у Сумській області та обґрунтувати перспективи його розвитку у цьому регіоні.

Виклад основного матеріалу. Станом на 1 січня 2016 р. загальна кількість об'єктів роздрібною торгівлі у регіоні становила 1209 одиниць. За видами об'єктів торгівлі значно переважають магазини – 996 закладів, що становить 82% від загальної кількості підприємств роздрібною торгівлі. Крім того, на території області функціонує 53 ринки, з них 3 продовольчі, 11 непродовольчі та 39 змішані [2] За останній рік скорочення кількості ринків не відбулось (рис. 1). Як видно з рис. 1, мережа торговельних об'єктів в регіоні скорочується. Це можна пояснити тим, що велика кількість дрібних нерентабельних магазинів об'єднуються у більш крупні торговельні одиниці, задля протистояння конкурентам.

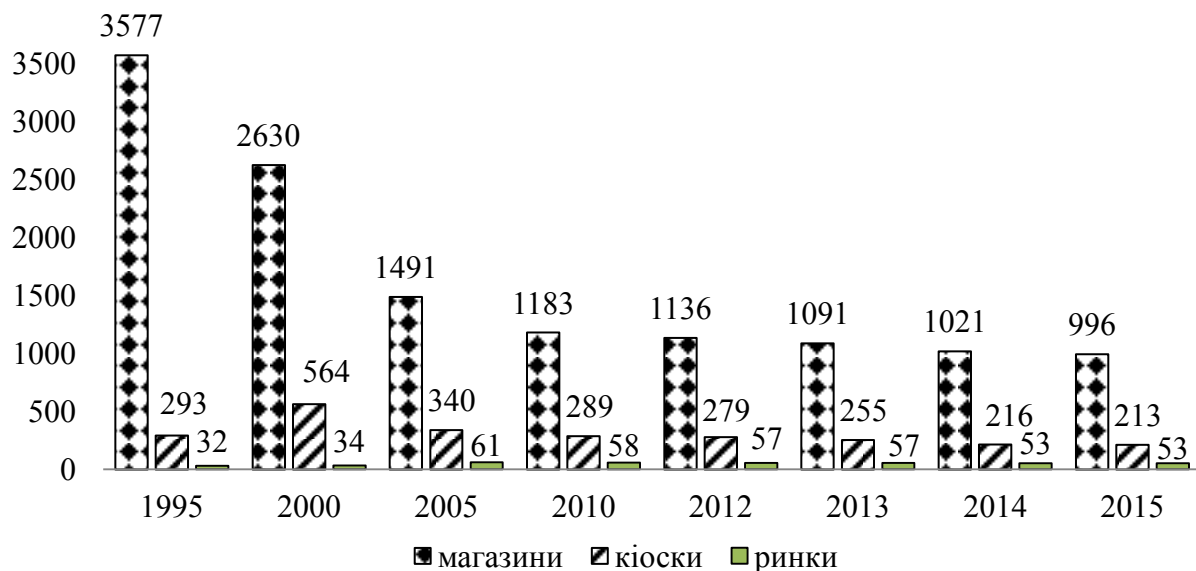

Рис. 1. Динаміка чисельності об'єктів роздрібної торгівлі у Сумській області протягом 1995-2015 рр. (побудовано за даними [2])

Більшість із загальної кількості торговельних закладів знаходиться у містах. За останній рік співвідношення міських та сільських закладів становить 82% до 18% на користь міст.

Для встановлення відповідності торговельних закладів до наявної поселенської мережі регіону було розраховано коефіцієнт соціальної щільності (рис. 2). Враховуючи загальнообласний коефіцієнт соціальної щільності торговельних закладів в Сумській області, який становить 0,81, було виділено 3 типи адміністративних одиниць.

До *I типу* було віднесено три міста обласного підпорядкування – Шостка, Суми, Ромни, у яких зафіксовано найвищі показники забезпеченості населених пунктів торговельними закладами.

До *II типу* включені адміністративні одиниці з середніми показниками соціальної щільності: це міста обласного підпорядкування Конотоп, Глухів, Охтирка, Лебедин та Краснопільський район.

До *III типу* ввійшли решта 17 адміністративних районів Сумської області, у яких показник соціальної щільності торговельних закладів нижче загальнообласного показника.

Для більш детального з'ясування відмінностей у рівні розвитку торговельного обслуговування населення Сумської області було обраховано індекс локалізації закладів торгівлі; картографічне вираження отриманих результатів наведено на рис. 3. Рівень розвитку торговельного обслуговування можна вважати високим, коли індекс локалізації більше одиниці.

На території регіону лише 7 адміністративних одиниць мають індекс локалізації вище одиниці: Роменський, Краснопільський, Глухівський райони та міста обласного підпорядкування Ромни, Суми, Шостка, Лебедин. Дуже низький індекс локалізації закладів торгівлі (менше 0,5) мають Охтирський, Кролевецький, Ямпільський, Недригайлівський, Великописарівський та Середино-Будський.

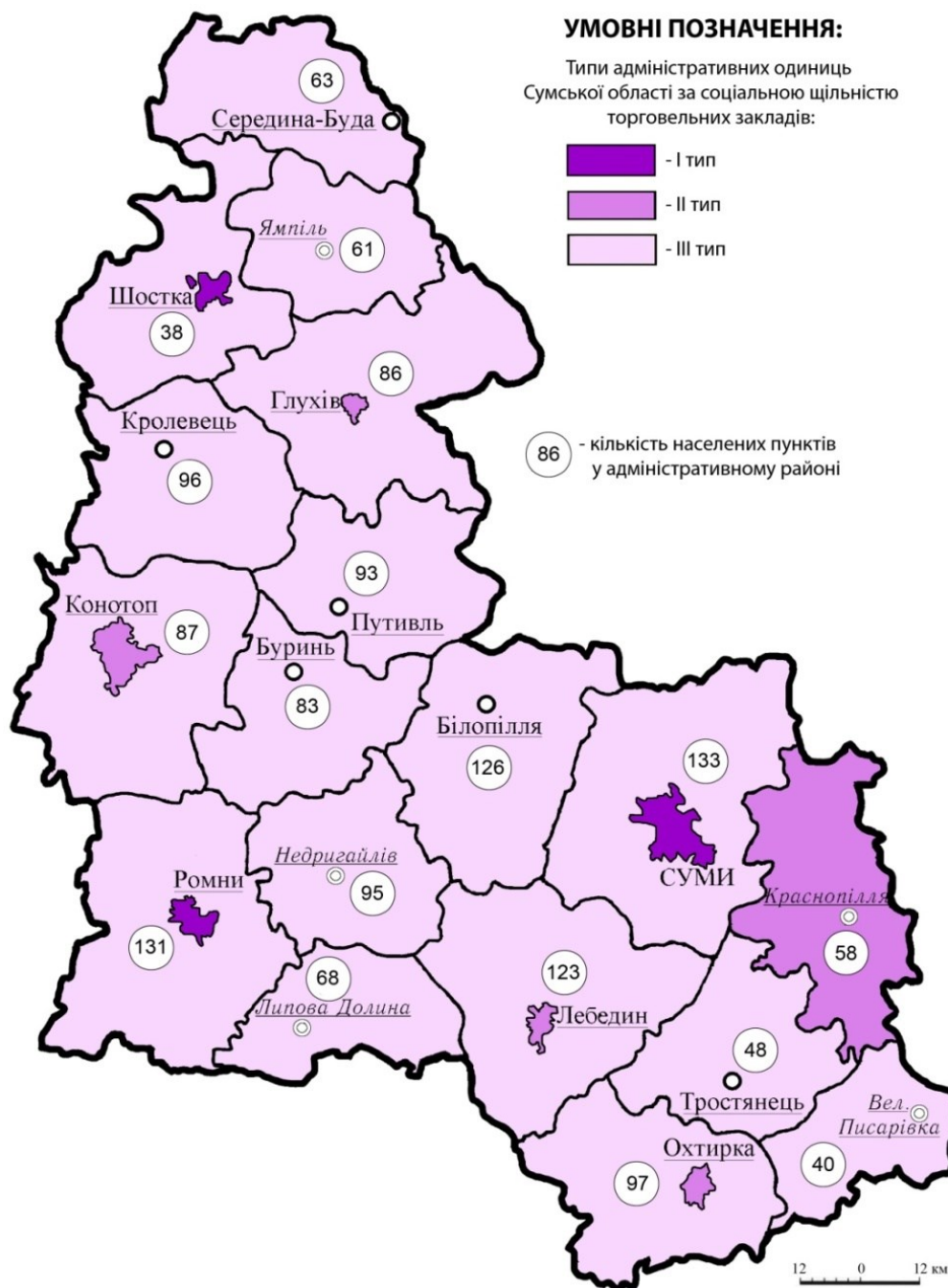

Рис. 2. Соціальна щільність торговельних закладів Сумської області
 (складено авторами за даними [2])

Висновки. Отже, ефективність функціонування сфери торгівлі значною мірою визначається розвитком територіальної організації закладів торгівлі в розрізі адміністративних одиниць. У результаті дослідження з'ясовано відмінності територіальної організації торговельного обслуговування населення Сумської області, що значною мірою зумовлені як економічними, так і демографічними причинами. Негативним моментом в розвитку торговельного обслуговування слід вважати низьку соціальну щільність торговельних закладів. Адже лише у 2 містах обласного підпорядкування та обласному центрі мережа торговельних закладів є достатньою. Більшість районів області мають низьку щільність торговельних закладів. Причиною цьому є і низька купівельна спроможність гро-

мадян, високі податки для підприємців, відсутність державної підтримки малого бізнесу. Тому, стратегічною метою реалізації регіональної політики у сфері торгівлі має бути розвиток і формування ефективного споживчого ринку для задоволення соціальних і матеріальних потреб населення у якісних та доступних за ціною товарах і послугах, підвищення реальної купівельної спроможності та життєвого рівня громадян.

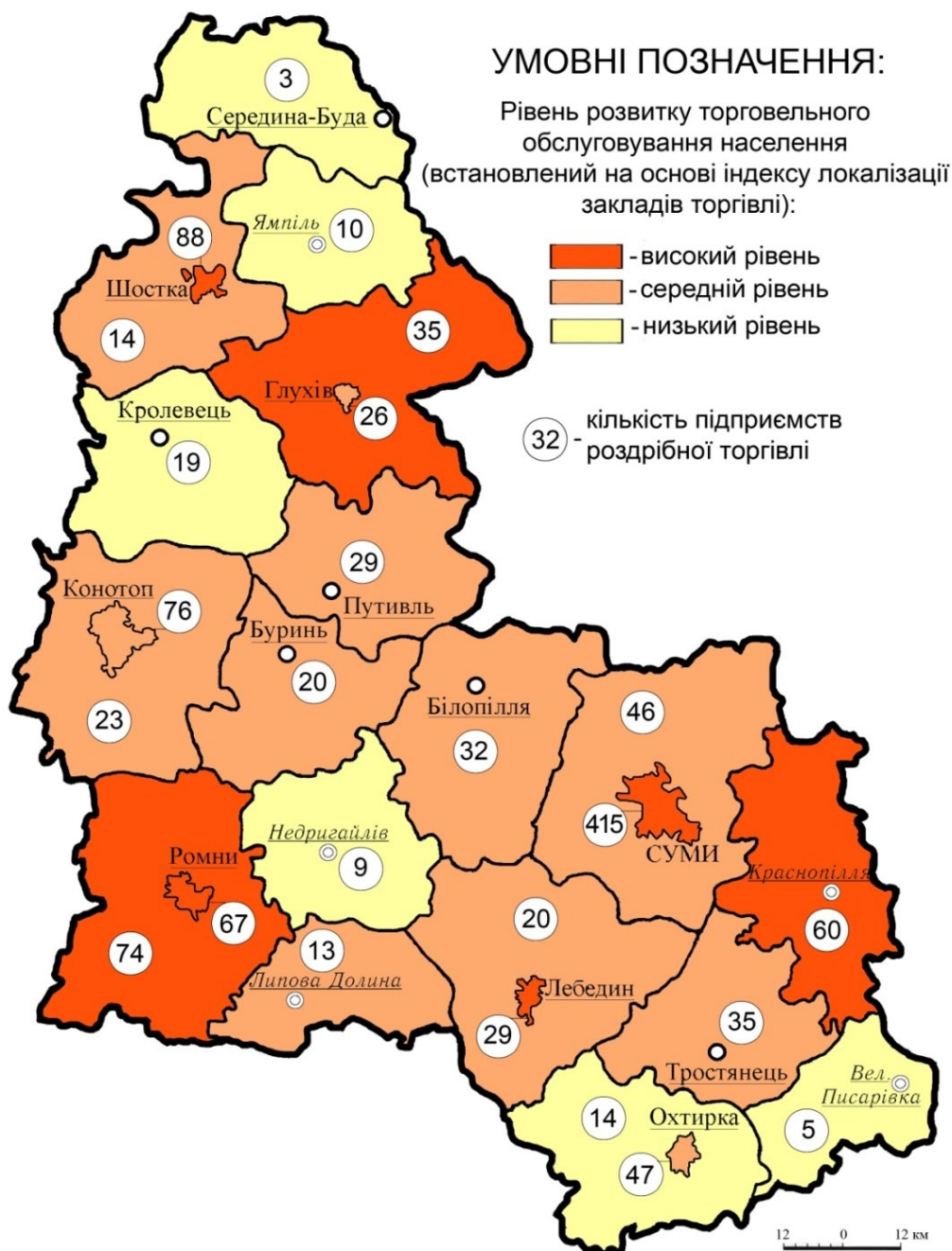

Рис. 3. Рівень розвитку торговельного обслуговування населення Сумської області (складено авторами за даними [2])

Перспективні напрями удосконалення сфери торговельного обслуговування населення на державному рівні мають полягати у нормативно-правовому, економічному (в тому числі податковому) й адміністративному стимулюванні підприємницької активності та залученні потенційних інвесторів, контролюванні

якості торговельних послуг, наданні грошових позик підприємцям малого бізнесу для створення нових торговельних закладів або для технічного переоснащення існуючої торговельної мережі, особливо в сільській місцевості тощо.

Література

1. Корнус О.Г. Сфера обслуговування населення Сумської області: суспільно-географічні аспекти / О.Г. Корнус, К.А. Немець, Л.М. Немець, А.О. Корнус. – Х. : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – 225 с. 2. Статистичний щорічник Сумської області за 2015 рік / [за ред. Л. І. Олехнович]. – Суми : Сумське обласне управління статистики, 2016. – 578 с.

Summary

O.H. Kornus, O.O. Lytvynenko. Territorial Organization of Trade Service For the Population of the Sumy Region.

The article deals with social-geographical features of the territorial organization of trade service for the population of the Sumy region. It was calculated the coefficient of social density of trade enterprises and the index of localization of trading institution. The groups of administrative districts of Sumy region in terms of development of trading service were highlighted. Described the priority ways of development of the sphere of trade service.

Key words: trade, territorial organization, Sumy region, social density coefficient, localization index.

УДК 911.3 (477.52)

Д.В. Фролов

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ У ТРОСТЯНЕЦЬКОМУ РАЙОНІ

У статті досліджено демографічну ситуацію у Тростянецькому районі. Охарактеризовано динаміку чисельності населення, народжуваності, смертності, природного приросту, міграції населення. Розглянуто співвідношення між чоловіками та жінками. Проаналізований статеві-віковий склад населення на основі розподілу населення за статтю та віком. Визначені основні причини несприятливої демографічної ситуації, що склалися у місті та як вони впливають на основні показники народжуваності, смертності природного приросту та міграції населення. Подані рекомендації для поліпшення демографічної ситуації у Тростянецькому районі.

Ключові слова: демографічна ситуація, населення, природний приріст, природний рух населення, народжуваність, смертність, міграційний приріст.

Постановка проблеми. Глибоке вивчення населення та проблем його відтворення стає все більш актуальним завданням науки. Людина та закономірності її життєдіяльності є предметом вивчення багатьох наук: демографії, географії населення, економіки трудових ресурсів, соціології, філософії, політичної економії, а також ряду медичних і біологічних наук.

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку Тростянецького району, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси району, як фактор і водночас як результат її функціонування.

Тростянецький район знаходиться на такому етапі демографічного розвитку, коли народжуваність зменшується, а смертність зростає. Це призводить до зменшення загальної чисельності населення і відсутності навіть простого замі-